

"L'èxit en aquest p

Coincidint amb la celebració dels Premis Octubre l'editorial 3 i 4 treu al mercat el primer volum (que és en ordre cronològic el segon) de l' 'Obra Completa' de Josep Maria de Sagarra. El filòleg Narcís Garolera és el responsable de l'edició crítica.

Narcís Garolera (Vic, 1949) és el responsable de l'edició crítica de l'*Obra Completa* de Josep M. de Sagarra, que publica l'editorial 3 i 4. Filòleg i professor de la Universitat Pompeu Fabra, fa deu anys que treballa sobre l'obra de Verdaguer, autor sobre el qual ha realitzat la tesi (editada per Barcino en tres volums).

—*Es curiós que vostè, una persona no especialitzada en Sagarra, s'encarregui de l'edició crítica de la seva obra completa.*

—No és tan curiós, he preparat algunes edicions crítiques. Joan de Sagarra, el fill del poeta, em va fer aquest encàrrec, perquè suposo que devia conèixer la meua tesi sobre Verdaguer, on vaig aplicar un mètode clar i rigorós. I, per tant, el mateix mètode es pot aplicar a Sagarra o a qualsevol altre autor. Així doncs, no hi ha cap contradicció, és un encàrrec professional. Per altra banda, Verdaguer i Sagarra tenen molts punts en comú: la temàtica literària i la manera de tractar-la, l'ús del llenguatge, la popularitat...

—*La feina de fixar un text és una tasca gaire freqüent en la literatura catalana?*

—Aquesta tasca s'ha fet amb els clàssics, el català medieval. Però ara cal fer-ho amb els clàssics contemporanis.

—*Sagarra ja és un clàssic?*

—És un clàssic. Avui per la seva importància literària és un autor que s'ha de fixar bé, cal saber si tot el que està publicat ho va escriure d'aquella manera o ho va variar un corrector o un editor.

—*Aquest és l'objectiu?*

—Sí, aquest és l'objectiu fonamental. La meua responsabilitat és, a banda de triar els títols i la seva disposició, sobretot és fixar el text, dotant-lo d'un aparat crític. Per tant, l'encàrrec és fer l'edició crítica i fer-la bé. No podem fer com han fet altres editorials. Hem de posar rigor i criteri, que en aquest punt anem molt endarrerits.

—*L'editorial Selecta fou poc rigorosa?*

—Realment, tant les *Obres Completes* com la

majoria de llibres publicats fins ara de Sagarra s'han editat amb molt poc rigor filològic. Però aquest problema és bastant general. No solament no tenim edicions crítiques sinó que, per exemple, de Verdaguer només hi havia l'edició crítica de l'*Atlàntida* de fa cinquanta anys i la meua és la segona. De Verdaguer! I de Sagarra no n'hi ha cap.

—*La manca d'edicions crítiques pot portar en alguns casos a greus confusions.*

—En aquest país tots els autors han sofert la

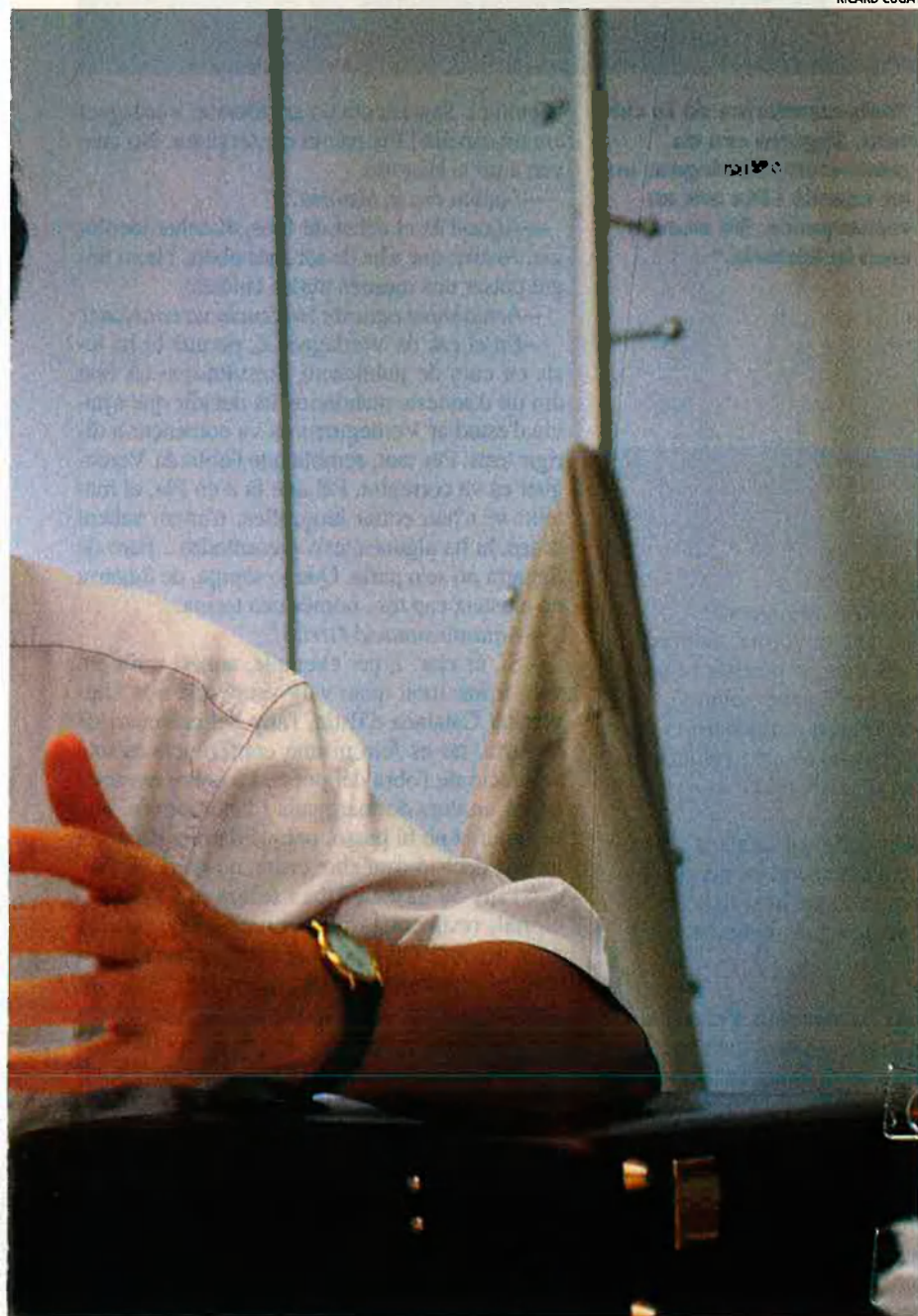

ais no es perdona"

intervenció de correctors i editors. I jo el que faig és tornar a la llengua de l'autor, amb el màxim de seguretat possible. Però aquesta recerca filològica no és gaire habitual. Molts dels que s'anomenen filòlegs són en realitat crítics o historiadors de la literatura. Es dediquen a analitzar si una novel·la està ben estructurada, el tipus de personatges, la contextualitzen dins una època... Aquesta feina s'ha de fer, és clar, però abans de tot això cal saber si el text que s'analitza és el que va deixar l'autor, on no hi ha inter-

"La meva responsabilitat, sobretot, és fixar el text, dotant-lo d'un aparat crític. No podem fer com han fet altres editorials. Hem de posar rigor i criteri, que en aquest punt anem molt endarrerits."

RICARD CUGAT

polacions, canvis, ultracorreccions, desen-certos..., errors de tota mena.

—Amb Sagarra aquest problema succeeix en molts casos?

—En vida seva, déu n'hi do. El que cal preguntar-se, però, és si ell acceptava aquests canvis. A mi no em consta. Per tant, hem de triar aquella edició que ens sembla més autoritzada. En el cas de la poesia, Sagarra escriu i signa el pròleg "Vint-i-cinc any de la meua poesia". En aquest cas, doncs, segurament aquesta era la versió última que ell volia. Ara bé, no sempre és tan clar. Concretament, en el primer volum que es publica, el poema d'*El Comte Arnau*, hi hem trobat un munt de versos canviats.

—Com procediu en aquests casos?

—A peu de pàgina introduïm les variants de les edicions publicades en vida d'ell, però que nosaltres hem rebutjat. En el cas d'*El Comte Arnau*, no disposem del manuscrit, però tenim la primera edició de l'any 28, la segona de l'any 47 (és la que donem pràcticament com a definitiva), i després dues edicions més que no considerem fiables: la del 49 i la del 57. En el poema d'*El Comte Arnau* introduïm sis-centes variants, en nota.

—Me'n pot posar algun exemple?

—L'any 47 deia:

I quan la mare el crida ell se li acosta,
el plor a la galta i el color trencat.

Deu anys després es publicava així:

I quan la mare el va cridant li acosta
un plor a la galta i un color trencat.

No s'entén. I a més el subjecte ha canviat.

—No s'han conservat els manuscrits de l'obra de Sagarra?

—Després de mort, els manuscrits més aviat es van dispersar. Se'n conserven uns quants a l'Institut del Teatre i sabem, per exemple, que algú va comprar el manuscrit de *La ruta blava*. L'haurem de localitzar.

—El tipus de llengua que utilitzava Sagarra feia que els correctors es veiessin més en cor de canviar construccions sintàctiques?

—Sagarra escrivia en una llengua bastant acostada a la parlada. No era tan arbitrari com els noucentistes. Està en una línia estilística: és popular, per la temàtica, perquè s'entén i la gent la reconeix com a normal. Els correctors entenc que actuen amb la millor voluntat d'esmenar les frases o els versos, amb la intenció de millorar-los. Però ja sabem que de bones intencions l'infern n'és ple. Aleshores, amb la intenció de millorar pot ser que encotillin una frase o fins i tot en caviïn el significat..

—Com definiria la llengua de Sagarra?

—Doncs una llengua molt oral, molt plàstica,

sensual, amb un vocabulari molt precís de flora i de fauna. En definitiva, era un escriptor amb un lèxic molt ric, que descrivia amb gran precisió les coses. I alhora Sagarra vivia i plasmava moltes vegades la manera de parlar que escoltava de la gent de pagès o dels pescadors. És un tipus d'escriptor. D'altres autors són més de laboratori, de diccionari... l'Espriu, en Foix, en Riba, per entendre'ns.

—Fins a quin punt és important editar l'Obra Completa de Sagarra?

—És molt important que la gent pugui tenir a l'abast les obres de Sagarra, en volums manejables i no gaire cars. És una manera d'actualitzar un escriptor que ja havia passat a la història de la literatura. A més, si això ha de dur a valorar l'obra de Sagarra més del que fins avui s'ha fet, doncs, fantàstic. L'altre dia va fer 33 anys que va morir. És clar, passats trenta anys de la mort d'un autor, aquest ja ha sortit del purgatori. Ara, doncs, potser és el moment de valorar Sagarra com no se'l va valorar prou quan vivia i era popular.

—Per què l'han vetat sempre en el camp universitari?

—Simplement no se'n ha parlat. Com de Verdguer. Jo vaig descobrir mossèn Cinto fora de la universitat. D'en Pla, tampoc se'n parlava. Sobretot durant els anys setanta. No tocava, perquè no encaixaven amb les línies hegemòniques de determinats pensadors o mandarins de

RICARD CUGAT

"Pels mandarins de la cultura, Sagarra era un aristòcrata, Verdguer era un capellà i Pla era un conservador. No anaven amb la Història."

la cultura. Sagarra era un aristòcrata, Verdguer era un capellà i Pla era un conservador. No anaven amb la Història.

—I quina era la història?

—Aquest és el debat de fons, el debat ideològic. Jo crec que s'ha de ser més obert. I hem tingut potser uns mestres massa tancats.

—Actualment aquesta tendència va canviant?

—En el cas de Verdguer sí, perquè hi ha tesis en curs de publicació. Resulta que un bon dia un d'aquests mandarins va decidir que s'havia d'estudiar Verdguer i en va començar a dirigir tesis. Per tant, sembla que l'oblit de Verdguer es va corregint. Pel que fa a en Pla, el mateix: se n'han editat biografies, n'anem sabent coses, hi ha algunes tesis presentades... Però de Sagarra no se'n parla. Que jo sàpiga, de Sagarra no existeix cap tesi, només una tesina.

—Aquesta situació l'irrita?

—Sí, és clar. I, per exemple, aquest estiu em vaig irritar molt quan vaig veure que a la Universitat Catalana d'Estiu, l'any del centenari de Sagarra, no es feia ni una conferència ni una valoració de l'obra del poeta. I a sobre era tractat en un curs de marginals i heterodoxos. No, per aquí ja no hi passo, perquè darrere d'això hi ha una decisió d'un altre ordre, no literària. Perquè l'any 59 mor en Riba i se'n fa una mort nacional, resistent i, quan mor en Sagarra dos anys després, com qui diu tancat a casa, alerta a anar a l'enterrament. I per què? Entre d'altres raons perquè tenia èxit en català. L'èxit en aquest país no es perdona. Es valoren les actituds heroiques, però no se suporta l'èxit. Li tenien enveja i en el món intel·lectual és molt accentuat això. Sagarra era profundament català i catalanista, però no era numantí ni heroic ni màrtir. Li agradava viure bé. Era independent, lliure i això molesta sempre certs sectors. Per això l'acusaven de populista. Però Sagarra no era populista, era un escriptor popular i d'una gran qualitat.

Montserrat Serra

Línies bàsiques de l'Obra Completa'

—Quina estructura tindrà l'Obra Completa de Josep M. de Sagarra?

—Preveiem que s'editaran una vintena de volums, amb un format manejable, que pot ser gruixut però no gaire alt. Els volums s'editaran per gèneres i a partir d'un ordre cronològic. Primer publicarem la poesia (uns quatre volums), després la prosa (uns sis volums més, on s'inclouran els articles periodístics) i després tota l'obra teatral, que he calculat que ocuparà ben bé els deu volums restants (penseu que va escriure una cinquantena d'obres).

—No teniu previst editar les traduccions?

—Que quedi ben clar que aquesta edició és de l'obra original catalana. És important destacar que per cada gènere hem triat un col·laborador: en poesia, Jordi Llavina, en prosa, Maria Nunes, i per als volums de teatre hem triat Miquel M. Gibert. Cadascun dels col·laboradors escriurà un pròleg, on farà una valoració actual dels gèneres.

—Què aporta de nou aquesta edició?

—En poesia incorporem la poesia satírica recopilada per Lluís Permanyer i alguns poemes inèdits propietat de particulars. En teatre aportem dues obres ja publicades, però no incloses en les *Obres Completes* de Selecta; un llibret d'òpera que va escriure per a Enric Morera, que va quedar inèdit; i l'esborrany d'una comèdia que va deixar inacabada. En prosa, hi incorporem les crítiques de teatre que va fer al diari *La Publicitat*.

—Amb quina periodicitat apareixeran?

—Pretenem treure dos volums l'any. Ara a l'octubre apareix *El Comte Arnau* i a l'abril volem que aparegui el primer volum de poesia, que inclourà *El mal caçador*, *Joan de l'Ós* i els llibres de *Cançons*.

M. S.